

HE 31/2008 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eläintautilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilakia siten, että kaloja, rapuja ja simpukoita kasvattavien toiminnanharjoittajien sekä sellaisten toiminnanharjoittajien, jotka perkaavat helposti leviävän kalataudin vuoksi perustetulta rajoitusalueelta peräisin olevia kasvatettuja kaloja, tulisi hakea toiminnalleen ennakolta Elintarviketurvallisuusviraston lupa. Ehdotus perustuu vesiviljelyeläinten terveyttä koskevaan direktiiviin.

Eläintautilakia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että valtion varoista maksettavien

korvausten hakemiselle säädetty vuoden määräaika lyhenisi tapetuista eläimistä maksettavien korvausten osalta kahteen kuukauteen ja muiden korvausten osalta kuuteen kuukauteen. Muutoksen tavoitteena on turvata valtion mahdollisuus hakea Euroopan yhteisön varoista myönnettävää tukea eläintautien hävittämiskustannuksiin yhteisön lainsäädännössä säädettyjen määräaikojen puitteissa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2008.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Vesiviljely- ja kalanperkaustoiminnalle asetettavat vaatimukset	3
Eläintautien vuoksi maksettavat korvaukset.....	3
1.2 Yhteisön lainsäädäntö	4
Vesiviljely- ja kalanperkaustoiminnalle asetettavat vaatimukset	4
Eläintautien vuoksi maksettavat korvaukset.....	4
1.3 Nykytilan arviointi	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	6
3.1 Taloudelliset vaikutukset	6
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	7
3.3 Ympäristövaikutukset	7
4 ASIAN VALMISTELU	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	9
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	11
3 VOIMAANTULO.....	12
4 SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	12
LAKIEHDOTUS	13
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	13
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTI.....	15
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vesiviljely- ja kalanperkaustoiminnalle asetettavat vaatimukset

Suomessa eläintautien, mukaan lukien kala-, äyriäis- ja nilviäistautien, vastustaminen perustuu eläintautilakiin (55/1980) ja helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annettuun lakiin (488/1960) sekä näiden nojalla annettuihin alemmanasteisiin säädöksiin. Mainitut säädökset koskevat muun muassa eläintautien ennaltaehkäisyä ja tautiepäilyjä koskevaa ilmoitusvelvollisuutta, taudinpurkausten hävittämiseen liittyviä toimenpiteitä, eläinten tuonnille ja viennille asetettavia vaatimuksia sekä eläintautien vuoksi eräissä tapauksissa perustettavia suojavyöhykkeitä ja muita rajoitusalueita.

Eläintautilain 12 c §:n perusteella eläintenpitäjien on pidettävä kirjaa eläinten ja siskusolujen alkuperästä ja määränpästä sekä eläinten kuolleisuudesta. Kaloja ja rapuja kasvattavat laitokset, hautomot ja lammikot on myös Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1139/1994) perusteella merkittävä työvoima- ja elinkeinokeskusten ylläpitämään vesiviljelyrekisteriin.

Ympäristönsuojelulain (86/2000) ja sen nojalla annettujen säännösten perusteella kalanviljelylaitosten on haettava ennen toimintansa aloittamista ympäristölupa. Ympäristölupa tarvitaan, jos laitos käyttää vähintään 2 000 kiloa vuodessa kuivarehua tai sitä ravintoarvoltaan vastaavan määrän muuta rehua tai jos kalan lisäkasvu on vähintään 2 000 kiloa vuodessa. Kooltaan vähintään 20 hehtaarin laajuinen luonnonravintolammikko tai lammikkoryhmä tarvitsee myös toiminnalleen ympäristöluvan. Hyväksytty toiminta saa lupanumeron. Kunkin laitoksen ympäristöluvassa on annettu vesiviljelytoimintaa koskevia laitoskohtaisia lupaehtoja ja -määräyksiä. Niiden täyttymistä valvoo alueellinen ympäristökeskus.

Jos kaloja, äyriäisiä tai nilviäisiä kasvatetaan, perataan, jalostetaan tai kaupataan elintarvikkeeksi, on toiminta myös elintarvikelain (23/2006) ja sen nojalla annettujen säädösten alaista. Toimintaa koskevista, elintarvikehygieniaan liittyvistä vaatimuksista säädetään myös elintarvikehygieniasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 852/2004 sekä elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 178/2002.

Kaloja, äyriäisiä ja nilviäisiä elintarvikkeeksi kasvattavat laitokset ovat elintarvikelain mukaisia alkutuotantopaikkoja, joista maa- ja metsätalousministeriö pitää rekisteriä elintarvikelain 83 §:n ja Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti. Kalojen tai rapujen kasvatusta harjoittavalle alkutuotantopaikalle on lisäksi säädetty elintarvikelaissa ja sen nojalla omavalvontaa ja kirjanpitoa koskevia velvoitteita sekä veden laatua koskevia vaatimuksia.

Elintarvikelain mukaan sellaiset elintarvikkeeksi tarkoitettuja kaloja, äyriäisiä ja nilviäisiä käsittelevät ja jalostavat laitokset, jotka eivät ole alkutuotantopaikkoja, ovat elintarvikehuoneistoja. Lain 13 §:n mukaan tällaisten elintarvikehuoneistojen on oltava asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymiä ennen toiminnan aloittamista tai sen olennaista muuttamista. Hyväksymistä koskevan hakemuksen yhteydessä valvontaviranomaiselle on esitettävä kirjallinen omavalvontasuunnitelma.

Eläintautien vuoksi maksettavat korvaukset

Vakavien eläintautien leviämisen ehkäiseminen ja nopea hävittäminen edellyttää usein eläinten tappamista sekä eläinsuojien tyhjentämistä, puhdistamista ja desinfiointia. Eläintautilain 15—20 §:n mukaan valtion varoista lähtökohtaisesti maksetaan eläinten tappami-

seen sekä puhdistuksiin ja desinfiointeihin liittyvät kustannukset sekä lisäksi korvataan tapettaviksi määrättyjen eläinten ja hävitetyn omaisuuden arvo. Eräissä tapauksissa eläinten omistajalla on myös oikeus saada korvauksia taudin torjunnasta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Korvauksia on lain 21 §:n mukaan haettava Elintarviketurvallisuusvirastolta vuoden kuluessa siitä, kun korvauksiin oikeuttaviin toimenpiteisiin on ryhdytty.

1.2 Yhteisön lainsäädäntö

Vesiviljely- ja kalanperkaustoiminnalle asetettavat vaatimukset

Vesiviljelyeläimissä eli kasvatettavissa kaloissa, äyriäisissä ja nilviäisissä esiintyvien eläintautien vastustamisesta säädetään vesiviljelyeläimiin ja niistä saataviin tuotteisiin sovellettavista eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista sekä vesieläinten tiettyjen tautien ehkäisemisestä ja torjunnasta annetussa uudessa neuvoston direktiivissä 2006/88/EY, jäljempänä *vesiviljelyeläinten terveysdirektiivi*. Direktiivillä korvattiin viljeltyjen kalojen, nilviäisten ja äyriäisten terveyttä koskenut vanhentunut lainsäädäntö, johon kuuluivat seuraavat säädökset: eläinten terveyttä koskevista edellytyksistä saatettaessa vesiviljeltyjä eläimiä ja tuotteita markkinoille annettu neuvoston direktiivi 91/67/ETY, yhteisön vähimmäistoimenpiteistä tiettyjen kalatautien torjumiseksi annettu neuvoston direktiivi 93/53/ETY sekä yhteisön vähimmäistoimista simpukoiden tiettyjen sairauksien torjumiseksi annettu neuvoston direktiivi 95/70/EY.

Vesiviljelyeläinten terveysdirektiivissä säädetään muun muassa vesiviljelyeläimiä kasvattavien yritysten ja tiettyjen vesiviljelyeläimiä perkaavien laitosten toimintavaatimuksista, vesiviljelyeläinten terveyshoista sisämarkkinakaupassa ja tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista, eläintauteja koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta, taudintorjuntatoimenpiteistä, tautivapaan aseman vahvistamisesta sekä viranomaisvalvonnasta. Direktiivin täytäntöönpanoa koskevat kansalliset säädökset tulee saattaa voimaan viimeistään 1 päivänä toukokuuta 2008, mutta niitä voi-

daan soveltaa vasta 1 päivästä elokuuta 2008 lähtien.

Direktiivin 4 artiklan mukaan kaikilla vesiviljelyeläimiä kasvattavilla yrityksillä tulee olla toimivaltaisen viranomaisen lupa, jos vesiviljelyeläimiä kasvatetaan myytäväksi tai luovutettavaksi. Eräiden vain paikallisesti toimivien pienten yritysten osalta riittää kuitenkin rekisteröinti. Lupa voidaan direktiivin 5 artiklan mukaan myöntää, jos yritys täyttää riittävät eläimiä koskevaa kirjanpitoa sekä eläintautien seuranta, ennaltaehkäisyä ja leviämisen ehkäisemistä koskevat vaatimukset. Yrityksen ja sen erillisten eläintenpitoyksiköiden tulee direktiivin 7 artiklan mukaan olla toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa. Yrityksellä ja sen erillisillä eläintenpitoyksiköillä tulee myös olla käytössään järjestelmä, joka mahdollistaa asetettujen vaatimusten seurannan ja valvonnan.

Direktiivin mukaan toimivaltaisen viranomaisen lupa on oltava myös laitoksella, jossa perataan sellaisista viljelylaitoksista tai sellaisilta alueilta tuotavia vesiviljelyeläimiä, joissa on todettu direktiivin liitteessä mainittu tauti. Mainitun perkaamon tulee luvan saamiseksi käsitellä jätevetensä siten, että taudit eivät pääse leviämään.

Direktiivi myös velvoittaa jäsenvaltioita julkaisemaan ja ylläpitämään sähköisesti luettelo luvan saaneista vesiviljelyeläimiä kasvattavista yrityksistä ja perkaamoista vastaavalla tavalla kuin hyväksytyistä elintarviketuoneistoista julkaistaan tällä hetkellä.

Eläintautien vuoksi maksettavat korvaukset

Euroopan unionin jäsenvaltioiden oikeudesta saada yhteisöltä rahoitusta määrättyjen eläintautien hävittämiskustannuksiin säädetään tietyistä eläinlääkintäalan kustannuksista annetussa neuvoston päätöksessä 90/424/ETY. Yhteisön rahoituksella korvataan lähtökohtaisesti puolet kustannuksista, jotka liittyvät eläinten lopettamiseen, eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden hävittämiseen, eläintilojen puhdistukseen ja desinfektioon sekä saastuneen rehun ja saastuneiden välineiden hävittämiseen. Suu- ja sorkkataudin osalta yhteisön rahoitusosuus on kuitenkin 60 prosenttia. Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuk-

sen (EY) N:o 1258/1999 3 artiklan 2 kohdan nojalla yhteisön säädösten mukaisesti toteutettavia eläinlääkintäalaa koskevia toimenpiteitä rahoitetaan, kalatalousalaa lukuun ottamatta, Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta.

Tarkemmat säännökset eräisiin helposti leviäviin eläintauteihin liittyvän rahoituksen myöntämisestä ovat neuvoston päätöksessä 90/424/ETY tarkoitettuihin hätätapauksissa toteutettaviin toimenpiteisiin ja eläintautien torjuntatoimenpiteisiin myönnettävää yhteisön rahoitusta koskevista säännöistä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 349/2005. Asetuksen lähtökohtana on, että jäsenvaltiot saavat tukea lopetetuista eläimistä maksamiinsa korvauksiin vain, jos korvaukset on maksettu riittävän nopeasti. Asetuksen 2 artiklaan sisältyvän määritelmän mukaan korvaus eläimen omistajalle tulisi maksaa 90 vuorokauden kuluessa eläinten lopettamisesta. Asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan tukikelpoisia kuluja pienennetään porrastetusti sen mukaan, kuinka paljon korvausten maksu eläimen omistajalle viivästyy. Korvausta ei lähtökohtaisesti makseta sellaisten maksujen osalta, jotka on suoritettu 135 vuorokautta eläinten lopettamisen jälkeen taikka myöhemmin.

Asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot joutuvat lisäksi kolmen kuukauden kuluttua ensimmäisen tautipesäkkeen vahvistamisesta ja sen jälkeen joka toinen kuukausi raportoimaan komissiolle korvauksista ja kustannuksista, jotka liittyvät eläinten lopettamiseen, ruhojen, tuotteiden, rehujen ja välineiden hävittämiseen sekä eläintilojen puhdistamiseen ja desinfioimiseen. Jos näitä määräaikoja ei noudateta, tukikelpoisia kuluja voidaan pienentää enintään 5 prosenttia.

1.3 Nykytilan arviointi

Voimassa olevassa eläintautilaissa ei ole säännöksiä, jotka koskisivat vesiviljelyeläinten terveysdirektiivin edellyttämää vesiviljely- ja kalanperkaustoiminnan luvanvaraisuutta. Myöskään ympäristönsuojelulain säännökset eräiltä vesiviljelylaitoksilta edellyttävästä ympäristöluvasta taikka elintarvikelain säännökset elintarvikehuoneistojen hy-

väksynnästä eivät vastaa direktiivissä edellytetyille luvalle asetettuja vaatimuksia.

Eläintautilain 21 §:n säännös, jonka mukaan eläimen omistajan tulee hakea Elintarviketurvallisuusvirastolta korvausta vuoden kuluessa siitä, kun korvauksiin oikeutettuihin toimenpiteisiin on ryhdytty, on ristiriidassa korvausten saamiselle yhteisön lainsäädännössä asetettujen määräaikojen kanssa. Tämä voi vakavassa eläintautitilanteessa merkittävästi vähentää Suomen mahdollisuuksia saada yhteisön rahoitusta eläinten lopettamisesta aiheutuviin kustannuksiin sekä eräisiin muihin taudin hävittämiskustannuksiin.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eläintautilain saattamiseksi yhteisön lainsäädännön mukaiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että kaloja, äyriäisiä, nilviäisiä tai näiden sukusoluja kasvattavien toiminnanharjoittajien tulisi lähtökohtaisesti hakea toiminnalleen Elintarviketurvallisuusviraston lupa. Elintarviketurvallisuusviraston lupaa edellytettäisiin ehdotuksen mukaan lisäksi toiminnanharjoittajilta, jotka perkaavat helposti leviävän eläintaudin vastustamiseksi perustetulta rajoitusalueelta peräisin olevia kasvatettuja kaloja. Lupaa koskevan toimivallan keskittäminen keskusviranomaiselle olisi tarkoituksenmukaista, koska samalla yrityksellä voi olla viljelylaitoksia monen läänin alueella.

Lupaa ei kuitenkaan vaadittaisi toimijoilta, jotka kasvattavat vesiviljelyeläimiä ainoastaan virkistyskalastusta varten lammikoissa, koristetarkoituksiin tai omaksi ravinnoksi taikka jotka luovuttavat niitä ainoastaan pieniä määriä suoraan lopulliselle kuluttajalle tai paikallisesti toimivalle vähittäisliikkeelle.

Eläintautilakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset lupaa koskevasta hakemusmenettelystä, luvan myöntämisen edellytyksistä, luvan peruuttamisesta, luvan saaneiden toiminnanharjoittajien valvonnasta sekä toiminnanharjoittajia koskevan luettelon julkaisemisesta. Toiminnanharjoittajien tulisi luvan saamiseksi laatia kirjallinen omavalvonnan kuvaus, jonka perusteella yrityksen toimintaa ja tautiriskejä pystyttäisiin arvioimaan ja ajan

myötä myös parantamaan yrityksen toimintakäytäntöjä.

Eläintautilakiin ehdotetaan myös tehtäväksi ne muutokset, jotka koskevat laissa korvausten hakemiselle säädetyn määräajan saattamista vastaaman nykyistä paremmin niitä yhteisön lainsäädännössä säädettyjä määräaikoja, joiden puitteissa jäsenvaltioiden tulee hakea yhteisöltä sen varoista myönnettävää tukea tiettyihin taudinvastustustoimiin. Muutoksella turvattaisiin valtion mahdollisuudet saada eläintautien torjuntakustannuksiin yhteisön myöntämää rahoitusta täysimääräisesti.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen luvanvaraisuutta koskevien säännösten voidaan arvioida jonkin verran lisäävän vesiviljelyä harjoittavien yritysten ja tiettyjen kalanperkausta harjoittavien yritysten hallinnollisia kustannuksia sekä viranomaisten työtä ja kustannuksia.

Vuonna 2006 Suomen merialueella toimi 75 ja sisävesialueella 316 kalanviljelyä harjoittavaa yritystä, mukaan lukien ne yritykset, jotka kasvattavat kaloja luonnonravintolammikoissa. Osalla yrityksistä oli kasvatustoimintaa sekä meri- että sisävesialueella. Yritysten omistamien viljelylaitosten yhteismäärä merialueella oli 148 ja sisävesialueella 350. Sisävesialueella olevista viljelylaitoksista 247 oli luonnonravintoviljelmiä. Lisäksi Suomessa toimi mainittuna vuonna 76 täplätai jokirapuja kasvattavaa laitosta.

Vuonna 2006 ruokakalaa tuotettiin yhteensä 12,9 miljoonaa kiloa, josta kirjolohta oli 93 prosenttia ja siikaa 7 prosenttia. Tuotannon arvo oli 44,2 miljoonaa euroa. Lisäksi kirjolohen poikastuotannon arvo oli 8,8 miljoonaa euroa. Muita kalalajeja toimitettiin istutuksiin ja jatkoviljelyyn noin 42 miljoonaa yksilöä. Poikastuotannon arvosta ei ole kuitenkaan tilastotietoa. Vuonna 2006 täplärapuja tuotettiin istutuksiin 55 000 ja jokirapuja 16 000. Rapujen tuotannon arvosta ei ole tilastotietoa.

Kasvatettua kalaa perkaavia yrityksiä on Suomessa noin 100. Näistä ehdotettu lupavaatimus koskisi lain voimaan tullessa noin

kymmentä ahvenanmaalaista yritystä, jotka sijaitsevat VHS-taudin vuoksi perustetulla rajoitusalueella. Rajoitusalueella on VHS-taudin hävittämiseen tähtäävä Euroopan yhteisöjen komission hyväksymä ohjelma, ja rajoitusalueelta saa tuoda muualle Suomeen kasvatettua kalaa vain perattuna.

Ehdotetuista luvanvaraisuutta koskevista säännöksistä aiheutuisi vesiviljelyä harjoittaville yrityksille kustannuksia, jotka liittyvät omavalvonnan kuvauksen laatimiseen sekä lupapäätöksen maksullisuuteen. Monilla suurilla yrityksillä on kuitenkin jo nyt laatujärjestelmä tai elintarvikelainsäädännön alkutuotantopaikalta edellyttämä omavalvonnan kuvaus. Myös elintarvikehuoneistoilla tulee olla elintarvikelainsäädännön mukainen omavalvontasuunnitelma. Useimmilta pieniltä yrityksiltä omavalvontasuunnitelma tai omavalvonnan kuvaus kuitenkin puuttuu. Kaikkein pienimmät yritykset ehdotetaan rajattavaksi luvanvaraisuutta koskevan vaatimuksen ulkopuolelle.

Yrittäjien avuksi on valmisteltu vesiviljelyeläinten terveysdirektiivin edellyttämän vesiviljelylaitoksen omavalvonnan kuvauksen laatimista koskevia ohjeita kahdessa projektissa vuosina 2005—2006. Projekteja ovat rahoittaneet Euroopan yhteisö, Kalatalouden Ohjauksen Rahoitusväline (KOR) sekä TE-keskukset. Toinen projekteista keskittyi Saaristomeren ja Ahvenanmaan kalanviljelylaitoksiin ja toinen sisävesialueen kalanviljelylaitoksiin. Projekteissa saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, että omavalvonnan kuvauksen laatiminen yhdelle viljelylaitokselle asiantuntijan avustuksella vie aikaa noin yhden työpäivän. Asiantuntijan palkkion arvioidaan olevan maksimissaan 1 500 euroa. Mahdollista on myös, että yrittäjät voivat saada tukea omavalvonnan kuvauksen laatimiseen uuden Euroopan kalatalousrahaston rahoittamasta projektista. Alkutuotantopaikoilta ja elintarvikehuoneistoilta edellytettävä omavalvonnan kuvaus tai omavalvontasuunnitelma olisi avuksi myös ehdotettujen säännösten mukaisen omavalvonnan kuvauksen laatimisessa, koska näitä kahta koskisivat osaksi samat sisältövaatimukset. Tavoitteena tulisi olla, että ehdotettua omavalvonnan kuvausta sekä elintarvikelainsäädännössä edellytettyä alkutuotantopaikkojen

omavalvonnan kuvausta koskevat ohjeet yhdistettäisiin, jolloin yrittäjälle riittäisi yhden kuvauksen ylläpito.

Merkittävin elintarvikehuoneistoilta edellytettävä lisävaatimus olisi poistoveden käsittelyjärjestelmän kuvaaminen. Tämän vaatimuksen täyttämistä helpottanee osin se, että käynnissä olevassa Elintarviketurvallisuusviraston tutkimusprojektissa ”VHS-taudin epidemiologia” (2006—2008) kuvataan Ahvenanmaalla sijaitsevien perkaamojen jätevesijärjestelmät sekä arvioidaan VHS-taudin leviämiskäsitteitä ja keinoja riskien pienentämiseksi. Vasta tämän tutkimuksen tulosten perusteella on mahdollista arvioida jätevesien mahdollinen lisäkäsittelyn tarve tautien leviämisen ehkäisemiseksi. Myös Euroopan yhteisöjen komissio on valmistelemaan ohjeita perkaamon jätevesien käsittelystä eläintautien leviämiskäsitteiden vähentämiseksi.

Eläintautilain mukaisten korvausten hakemiselle säädettyä määräaika koskeva muutos ei aiheuttaisi lisäkustannuksia eläinten omistajille tai viranomaisille. Muutos olisi sen sijaan omiaan nopeuttamaan korvausten maksamista eläinten omistajille sekä ennalta ehkäisemään tilanteita, joissa valtio voisi menettää oikeutensa saada yhteisön rahoitusta eläintautien vastustamistoimenpiteisiin.

Eläintautien vastustamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset suoritetaan talousarvion momentilta 30.30.20 Eläinlääkintähuolto, ja EY:ltä saatavat korvaukset tuloutetaan momentille 12.30.01 EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetun lupavaatimuksen voidaan arvioida lisäävän lupaviranomaisena toimivan Elintarviketurvallisuusviraston työmäärää vuosina 2008 ja 2009 noin kahden henkilötyövuoden verran. Kustannukset voidaan osittain kattaa lupapäätöksistä perittävillä maksuilla. Vuoden 2009 jälkeen ehdotetun muutoksen hallinnolliset kustannukset voidaan arvioida suhteellisen vähäisiksi. Oma- ja valvonnan kuvausten olemassaolon voidaan myös olettaa asteittain helpottavan vesiviljelylaitoksia valvovien viranomaisten toimintaa ja niiden suorittamaa riskinarviointia.

Toisaalta terveysvalvonnan piiriin tulee myös uusia tuotantomuotoja, kuten luonnonravintoviljely sekä ravunviljely, mikä lisää viljelylaitoksia valvovien viranomaisten valvontakohteiden määriä varsinkin Lapin, Oulun, Itä-Suomen ja Länsi-Suomen läänien alueella.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 30 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan tehtävistä, jotka kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaisille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen. Ahvenanmaan viranomaisille tulee aiheutumaan kustannuksia maakunnan alueen noin 10 vesiviljelyä harjoittavan yrityksen ja noin 10 kalanperkausta harjoittavan yritysten lupapäätöksistä.

3.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotetun luvan ja sen edellyttämän oma- ja valvonnan kuvauksen tavoitteena on eläintautien leviämisen ennaltaehkäisy. Terveet kalat ja ravut hyödyntävät tehokkaasti rehua, mikä vähentää vesiympäristön ravinnekuormitusta. Myös eläinten lääkinnän tarve vähenee, ja sen myötä vähenevät lääkejäämistä ihmisille ja ympäristölle aiheutuvat riskit.

4 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Vesiviljelyeläinten terveysdirektiivin valmisteluvaiheessa sidosryhmiä on kuultu direktiiviehdotuksen mukaisesta lupavaatimuksesta muun muassa kolmessa tiedotus- ja kuulemistilaisuudessa.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto sekä kala- ja riistaosasto, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f., Suomen Eläinlääkäriliitto r.y., lääninhallitukset, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry., Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Ålands fiskodlarförening rf., Kalata-

louden Keskusliitto, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Ålands Miljöprövningsnämnd, TE-keskusten maaseutuosastot ja kalatalousyksiköt, Suomen ympäristökeskus, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, Metsähallitus, Kalatietokeskus, Raputietokeskus, Suomen ravunviljelijöiden liitto sekä Pro Agria Maaseutukeskusten Liitto r.y.

Lausuntoja saatiin yhteensä 24. Kolmelta toista lausunnonantajalla ei ollut mitään huomautettavaa ehdotukseen. Oikeusministeriö esitti eräitä oikeusturvanäkökohtiin liittyviä muutosesityksiä, jotka otettiin huomioon. Elintarviketurvallisuusviraston, Kalatalouden Keskusliiton sekä maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riistaosaston lausuntojen perusteella todettiin, että pienimuotoisille hau-
tomoille ehdotettu poikkeus tulisi aiheuttamaan ongelmia lain tulkinnassa, joten poikkeus poistettiin ehdotuksesta.

Elintarviketurvallisuusviraston, valtiovarainministeriön, Suomen Kalankasvattajaliiton, Oulun ja Itä-Suomen lääninhallituksen ja Kalatalouden Keskusliiton lausuntojen perusteella lisättiin lakiehdotuksen perusteluosaan eräitä lain tulkintaa helpottavia täsmennyksiä ja esimerkkejä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä Suomen Kalankasvattajaliitto pitivät tärkeänä, että eri viranomaisten lupaprosesseissa vältetään päällekkäisyydet, ristiriitaisuudet ja ylimääräinen työkuorma. Suomen Kalankasvattajaliitto esitti harkittavaksi, tarvitaanko uutta lupaviranomaista ja maksullista lupaa, vai voitaisiinko luvan myöntämisvaltuudet antaa esimerkiksi kunnallisille valvontaviranomaisille, jolloin lupa voitaisiin käsitellä elintarvikelain nojalla annetun alkutuotantoasetuksen mukaisten ilmoitusten yhteydessä. Ehdotettu lupa ei kuitenkaan kuulu elintarvikelain soveltamisalaan, eikä ilmoitusvelvollisuus myöskään koske laitoksia, jotka tuottavat kaloja, rapuja tai nilviäisiä ainoastaan istutuksiin.

Oulun lääninhallituksen mukaan lupaviranomaisena tulisi olla lääninhallitus. Lupaa koskevan toimivallan keskittäminen keskusviranomaiselle on kuitenkin katsottu tarkoituksenmukaiseksi, koska samalla yrityksellä voi olla viljelylaitoksia monen läänin alueella.

Lausunnoissa esitetyt muut huomautukset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon ehdotettua lakia viimeisteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

14 a §. Pykälän 1 momenttiin sisältyisivät säännökset vesiviljelyeläimiä kasvattavilta toiminnanharjoittajilta edellytettävästä luvasta. Elintarviketurvallisuusviraston lupa edellytettäisiin silloin, kun vesiviljelyeläimiä taikka niiden sukusoluja kasvatettaisiin ihmisravinnoksi, myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi jatkokasvatusta varten taikka istutettavaksi mereen tai vesistöihin. Lupaa ei näin ollen vaadittaisi esimerkiksi tutkimuslaitoksilta, jotka kasvattavat vesiviljelyeläimiä ainoastaan tutkimustarkoituksiin ilman, että eläimiä tai niistä saatuja tuotteita myydään tai luovutetaan laitoksen ulkopuolelle. Sen sijaan tutkimuslaitokset, jotka esimerkiksi istuttavat kasvattamiaan vesiviljelyeläimiä vesistöihin, tarvitsisivat luvan. Luvanvaraisuus koskisi sekä toiminnassa olevia että uusia viljelylaitoksia.

Luvanvaraisuutta koskevaan vaatimukseen ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi eräitä vesiviljelyeläinten terveysdirektiivin sallimia poikkeuksia. Lupaa ei 1 momentin 1 kohdan mukaan edellytettäisi omatarvekasvattajilta eli toimijoilta, jotka kasvattavat vesiviljelyeläimiä ainoastaan oman tai perheensä ravinnoksi. Luvan hakemisesta olisivat vapautettuja myös eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 1 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaiset toimijat eli toiminnanharjoittajat, jotka toimittavat alkutuotteita pieninä määrinä suoraan lopulliselle kuluttajalle tai sellaisille paikallisille vähittäisliikkeille, jotka toimittavat tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan lupaa ei myöskään vaadittaisi koristeeksi tarkoitettujen vesiviljelyeläinten kasvattamiseen. Tämä edellyttäisi kuitenkin, ettei kasvatuspaikan poistovesiä päästetä käsittelemättöminä luonnonvesiin, vaan ne joko puhdistetaan itse tai johdetaan kunnalliseen jäte-

vesijärjestelmään. Koristevesieläinten osalta luvanvaraisuus voisi siten tulla kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa eläimiä kasvatetaan myytäväksi tai muutoin luovutettaviksi jatkokasvatusta varten ja kasvatustilojen vedet menisivät käsittelemättöminä suoraan mereen tai vesistöihin.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan luvanvaraisuudesta olisivat vapautettuja myös ns. onkilammikkoyrittäjät eli toiminnanharjoittajat, jotka kasvattaisivat kaloja tai äyriäisiä lammikoissa ainoastaan virkistyskalastusta varten ilman, että näitä eläimiä siirretään lammikosta elävänä jatkokasvatukseen tai istutuksiin. Momentin 4 kohdan mukaan lupaa eivät myöskään tarvitsisi yritykset, jotka kasvattavat nilviäisiä ainoastaan veden puhdistusta varten.

Tietyiltä perkaamoilta vaadittavasta luvasta säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Sen mukaan kasvatettuja kaloja saisi perata elintarvikelain mukaisesti hyväksytyssä elintarvikkehuoneistossa vain Elintarviketurvallisuusviraston luvalla, jos perattavat kalat olisivat peräisin alueelta, jolta niiden kuljettamista on rajoitettu helposti leviävän eläintaudin esiintymisen vuoksi. Alue voisi olla joko kansallisen lainsäädännön mukainen suojavyöhyke tai muu rajoitusalue taikka, jos kalat tuodaan ulkomailta, muun valtion perustama vastaava rajoitusalue. Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan jäsenvaltioihin tuotavien elävien ja perkaamattomien kasvatettujen kalojen mukana seuraavista tuontiasiakirjoista tulee käydä ilmi, ovatko kalat peräisin eläintaudin vuoksi perustetulta rajoitusalueelta.

14 b §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lupaa koskevasta hakemuksesta, luvan myöntämisen edellytyksistä, luvan peruuttamisesta sekä luvan saaneiden toiminnanharjoittajien valvonnasta.

Pykälän 1 momentin mukaan lupahakemuksesta tulisi käydä ilmi toiminnanharjoittajan kotipaikka ja yhteystiedot sekä kaikkien hakijan omistuksessa tai hallinnassa olevien vesiviljelylaitosten tai, jos hakijana on kalo-

jen perkaustoimintaa harjoittava yritys, perkaamojen yhteystiedot. Hakemukseen tulisi liittää kirjallinen kuvaus harjoitettavasta toiminnasta sekä jokaisen viljelylaitoksen tai perkaamon osalta erikseen omavalvonnan kuvaus tautien ennaltaehkäisemisestä, seurannasta ja torjunnasta. Omavalvonnan kuvaaminen tarkoittaisi yrityksen toimintatapojen kuvaamista eri toimintojen osalta, eikä se edellyttäisi säännöllisesti tapahtuvaa tehtyjen toimenpiteiden kirjaamista. Kirjanpitovaatimuksista säädetään eläintautilain 12 c §:ssä. Perkaamon tulisi liittää omavalvonnan kuvaukseen myös tiedot jätteiden ja jätevesien käsittelyjärjestelmästä.

Lupaa haettaisiin Elintarviketurvallisuusvirastolta, joka omavalvonnan kuvauksen ja muun saatavissa olevan tiedon perusteella arvioisi, täytyvätkö luvan myöntämisen edellytykset. Ahvenanmaalla lupaviranomaisena toimisi kuitenkin Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisesti maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa säädetty viranomainen. Luvan myöntämisen edellytyksenä olisi pykälän 2 momentin mukaan, että omavalvonnan kuvauksessa esitetyt toimet olisivat riittäviä eläintautien havaitsemiseksi ja seuraimiseksi ja niiden leviämisen vaaran estämiseksi tai vähentämiseksi. Perkaamojen osalta tämä edellyttäisi ainakin jätevesien käsittelyn järjestämistä siten, että tautien leviämiskäsi lähitöillä sijaitseviin kalanviljelylaitoksiin olisi mahdollisimman pieni. Lisäedellytyksenä luvan myöntämiseksi olisi, että toiminta täyttää lain 12 c §:ssä säädetty vaatimukset toiminnanharjoittajille asetetusta kirjanpito-velvollisuudesta. Toiminnasta ei myöskään saisi aiheutua vakavaa vaaraa eläintautien leviämisestä lähitöillä sijaitseviin viljelylaitoksiin taikka luonnonvaraisiin vesieläimiin. Esimerkkinä vakavasta vaarasta voitaisiin pitää tilannetta, jossa lupaa hakee perkaamo, jonka yhteydessä tai jonka välittömässä läheisyydessä sijaitsee useita kalanviljelylaitoksia, eikä perkaamon jätevesijärjestelmän tai muun toiminnan aiheuttamaa tautiriskiä saada poistettua tai alennettua hyväksyttävälle tasolle.

Kalanviljelylaitokset ovat olleet eläintautiviranomaisten valvonnassa jo vuodesta 1995 lähtien, joten lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että niiden toiminta täyttää luvan saami-

sen edellytykset. Perkaamojen osalta on tapauskohtaisesti arvioitava riittävä jätevesien käsittelymenetelmä, ja lähtökohtana tulee olla ympäristöviranomaisten kullekin perkaamolle jo asettamat jätteiden ja jätevesien käsittelyvaatimukset.

Toiminnassa olevan viljelylaitoksen tai perkaamon hakeman luvan epäminen voisi tulla kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa säädöksiä laiminlyödään vakavalla tavalla tai toiminnasta aiheutuu erittäin suurta tautien leviämisen vaaraa. Esimerkkinä tällaisesta vakavasta laiminlyönnistä voisi olla tilanne, jossa toiminnanharjoittaja ei noudattaisi viranomaisen määräämää eläinten siirtokieltoa, vaan aiheuttaisi taudin leviämisen vaaraa myymällä tai luovuttamalla eläimiä muille viljelylaitoksille tai istutettavaksi mereen tai vesistöihin. Pienemmät vaaratekijät voitaisiin oletettavasti saada hallintaan edellyttämällä lupaehtoina sellaisia toimenpiteitä, jotka alentaisivat tautien leviämiskäsi hyväksyttävälle tasolle. Jos vain osa toiminnanharjoittajan omistamista tai hallitsemista viljelylaitoksista tai perkaamoista täyttäisi luvan myöntämisen edellytykset, lupa voitaisiin pykälän 2 momentin mukaan rajata kosemaan vain näitä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan toiminnanharjoittajalle voitaisiin antaa huomautus, jos toiminnassa rikottaisiin lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka lupaehtoja tai jos toiminta ei enää täyttäisi luvan myöntämisen edellytyksiä. Lupa voitaisiin peruuttaa, jos säännöksiä tai lupaehtoja koskeva rikkomus olisi vakava tai jos toiminta ei enää täyttäisi olennaisia luvan myöntämisen edellytyksiä. Lisäksi edellytettäisiin, että toiminnanharjoittajalle annettu huomautus ei olisi johtanut toiminnassa havaittujen epäkohtien korjaamiseen. Momentissa säädettäisiin lisäksi toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista lupaviranomaiselle sekä pitää omavalvonnan kuvaus ajan tasalla. Toiminnassa tapahtuva olennainen muutos voisi olla esimerkiksi toiminnan lopetus, omistajan vaihtuminen, yli puoli vuotta kestävä toiminnan keskeytys taikka muutos viljeltävissä lajeissa, viljelylaitoksen rakenteessa, vesitys-järjestelmässä tai tuotantosunnassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös, että luvan saanut toiminnanharjoittaja tulisi valvoa säännöllisin tarkastuksin, joiden tiheys määriteltäisiin riskinarvioinnin perusteella. Valvonnalla tulisi varmistaa, että toiminta täyttää luvan edellyttämät vaatimukset ja että toiminta vastaa omavalvonnan kuvasta.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vesiviljelyeläinten terveysdirektiivin edellyttämällä tavalla, että luvan saaneista toiminnanharjoittajista julkaistaisiin luettelo. Koska luettelon julkaisemista koskevat yksityiskohtaiset säännökset tulevat sisältymään direktiivin nojalla annettavaan komission päätökseen, joka on vasta valmisteilla, luetteloa koskevista vaatimuksista ei ole vielä varmaa tietoa. Momentissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että luetteloon merkitäisiin toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot sekä tiedot eläintenpitoyksiköiden tai elintarvikehuoneistojen sijainnista, kasvatus-tiloista ja tuotantosuunnasta. Lisäksi luettelosta kävisi ilmi, mitä kala- äyriäis- tai nilviäislajeja toiminnassa kasvatetaan tai perataan. Luettelossa kuvattaisiin sijaintialueen tautitilanne, esimerkiksi se, onko alue VHS-taudin vuoksi perustettua rajoitusaluetta vai vapaata kyseisestä tai jostakin muusta taudista.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä luvan edellytyksistä, lupaa koskevasta hakemusmenettelystä, toiminnanharjoittajien valvonnasta sekä luettelon julkaisemisesta.

21 §. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvausten hakemiselle säädetty vuoden määräaika lyhenisi lain 17 §:ssä tarkoitettujen korvausten osalta kahteen kuukauteen. Lain 17 §:ssä säädettyjä korvauksia maksetaan tapetuista tai taudin vuoksi itsestään kuolleista eläimistä. Näiden korvausten maksaminen on yhteisön lainsäädännössä useiden tautien osalta sidottu 90 vuorokauden määräaikaan, minkä vuoksi määräajan lyhentäminen on tarpeen yhteisön rahoituksen saamiseksi.

Edellä mainittujen kustannusten lisäksi yhteisön varoista korvataan muun muassa lain 16 §:ssä säädettyjä puhdistus-, desinfiomis-

ja tappamiskustannuksia sekä raatojen ja muiden esineiden hävittämiskustannuksia. Myös viranomaisten määräyksestä hävitetyn ja näytteeksi otetun omaisuuden arvo korvataan valtion varoista. Näiden korvausten maksamista ei ole sidottu 90 vuorokauden määräaikaan, vaikka kustannuksista tuleekin yhteisön lainsäädännön mukaisesti raportoida tietyn aikataulun mukaisesti. Tämän raportoinnin helpottamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että myös muiden kuin lain 17 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiselle säädettyä määräaika lyhennettäisiin vuodesta puoleen vuoteen.

Voimassa olevan lain mukaan korvauksen hakemiselle säädetty määräaika alkaa aina siitä, kun korvauksiin oikeuttaviin toimenpiteisiin ryhdytään. Tämä on kuitenkin ongelmallista lain 20 §:ssä säädetyn taloudellisen vahingon osalta, sillä se ei tavallisesti synny yksittäisestä toimenpiteestä, vaan tietyn määräjän voimassa olevista rajoituksista, jotka voivat koskea esimerkiksi eläinten siirtämistä tai uusien eläinten ottamista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että muiden kuin lain 17 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiselle säädettyä puolen vuoden määräaika alkaisi joko siitä, kun korvauksiin oikeuttaviin toimenpiteisiin ryhdytään, tai vaihtoehtoisesti siitä, kun vahingon aiheuttaneen määräyksen voimassaolo päättyy. Tällä muutoksella ei olisi vaikutusta yhteisön rahoitusosuuden saamiseen, sillä taloudellista vahinkoa ei miltei osin korvata yhteisön varoista.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettuun eläintautilain 14 b §:ään sisältyisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ehdotetun luvan edellytyksistä, lupaa koskevasta hakemusmenettelystä, luvan saaneen toiminnan valvonnasta sekä luvan saaneita toiminnanharjoittajia koskevan luettelon julkaisemisesta. Tarkemmat säännökset mainituista seikoista on tarkoitus antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella lain voimaantulon yhteydessä.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2008.

4 Säättämisjärjestys

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut lausuntokäytännössään, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus on mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp.). Ehdotetut säännökset vesiviljelylaitoksilta ja tietyiltä perkaamoilta edellyttävästä luvasta rajoittavat perustuslaissa turvattua elinkeinonvapautta, mutta säännöksiä voidaan pitää tarpeellisina eläinten terveyden turvaamiseksi ja vesiympäristön suojelemiseksi. Ehdotettujen säännösten mukaan toiminnanharjoittajalla olisi oikeus saada lupa, jos toiminta

täyttäisi säädetyt edellytykset eikä aiheuttaisi vakavaa vaaraa eläintautien leviämisestä. Lupa voitaisiin peruuttaa, jos lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka lupaehtoja olisi rikottu vakavalla tavalla tai jos toiminta ei enää täyttäisi olennaisia luvan myöntämisen edellytyksiä. Lisäedellytyksenä olisi, että toiminnanharjoittajalle annettu huomautus ei olisi johtanut toiminnassa esiintyvien puutteiden korjaamiseen. Luvan myöntämistä ja sen peruuttamista koskevien säännösten voidaan katsoa täyttävän täsmällisyyden, tarkkarajaisuuden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset sekä vaatimukset riittävästä oikeusturvajärjestelyistä.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

eläintautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 21 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 303/2006, sekä
lisätään lakiin uusi 14 a ja 14 b § seuraavasti:

14 a §

Kaloja, vedessä eläviä äyriäisiä ja nilviäisiä sekä näiden hedelmöitettyjä sukusoluja saa kasvattaa ihmisravinnoksi, myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi jatkokasvatukseen taikka istutettavaksi mereen tai vesistöihin vain toiminnanharjoittaja, jolla on toimintaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa. Lupaa ei kuitenkaan vaadita, jos toiminnan tarkoituksena on ainoastaan:

1) kalojen, äyriäisten tai nilviäisten kasvataminen ihmisravinnoksi omaan käyttöön taikka toimitettavaksi pieninä määrinä suoraan kuluttajille tai paikallisille vähittäisliikkeille edelleen kuluttajille toimitettavaksi;

2) koristeeksi tarkoitettujen kalojen, äyriäisten tai nilviäisten kasvataminen sellaisissa akvaarioissa tai akvaariotiloissa, tekolammikoissa tai altaissa, joista vesiä ei johdeta puhdistamattomina mereen tai vesistöihin;

3) kalojen tai äyriäisten kasvataminen lammikoissa virkistyskalastusta varten ilman että niitä siirretään lammikosta jatkokasvatukseen tai istutuksiin; tai

4) nilviäisten kasvataminen veden puhdistusta varten.

Kasvatettuja kaloja saa perata elintarvikelain (23/2006) mukaisesti hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa vain toiminnanharjoittaja, jolla on toimintaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa, jos perattavat kalat ovat peräisin alueelta, jolta niiden kuljettamista on rajoitettu helposti leviävän eläintaudin esiintymisen vuoksi.

14 b §

Edellä 14 a §:ssä tarkoitettua lupaa koskevasta hakemuksesta tulee käydä ilmi hakijan

kotipaikka ja yhteystiedot sekä niiden eläintenpitoyksiköiden tai elintarvikehuoneistojen yhteystiedot, joissa harjoitettavaa toimintaa hakemus koskee. Lupahakemukseen on liitettävä kuvaus hakijan toiminnasta sekä jokaista eläintenpitoyksikköä ja elintarvikehuoneistoa koskeva kirjallinen kuvaus siitä, miten eläintenpitoyksikössä tai elintarvikehuoneistossa ennalta ehkäistään, seurataan ja torjutaan eläintauteja (*omavalvonnan kuvaus*). Elintarvikehuoneiston toimintaa koskevaan omavalvonnan kuvaukseen on liitettävä yksityiskohtainen kuvaus toiminnassa syntyvien jätteen ja jätevesien käsittelystä.

Lupa myönnetään, jos omavalvonnan kuvauksessa esitetyt toimet ovat riittäviä eläintautien havaitsemiseksi ja seuraamiseksi ja niiden leviämisen vaaran estämiseksi tai vähentämiseksi, jos toiminta täyttää 12 c §:ssä säädetyt vaatimukset luettelon pitämisestä ja jos toiminnasta ei aiheudu vakavaa vaaraa eläintautien leviämisestä lähistöllä sijaitseviin eläintenpitoyksiköihin taikka luonnonvaraisiin kaloihin, äyriäisiin tai nilviäisiin. Jos osa hakemuksessa mainituista eläintenpitoyksiköistä tai elintarvikehuoneistoista ei täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, lupa voidaan rajata koskemaan vain edellytykset täyttäviä eläintenpitoyksiköitä tai elintarvikehuoneistoja. Lupa voidaan sisällyttää eläintautien vastustamisen kannalta välttämättömiä lupaehtoja.

Jos toiminnanharjoittaja rikkoo tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia tai rikkoo lupaehtoja taikka jos toiminta ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, Elintarviketurvallisuusvirasto voi antaa toiminnanharjoittajalle huomautuksen. Lupa voi-

daan peruuttaa, jos rikkomus on vakava tai jos olennaiset luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty eikä toiminnanharjoittajalle annettu huomautus ole johtanut toiminnassa esiintyvien epäkohtien korjaamiseen. Toiminnanharjoittaja on velvollinen ilmoittamaan Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista 30 vuorokauden kuluessa sekä pitämään omavalvonnan kuvauksen ajan tasalla. Edellä 5 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten on valvottava luvan saanutta toimintaa säännöllisin tarkastuksin, joiden tiheys päätetään riskinarvioinnin perusteella.

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee luvan saaneista toiminnanharjoittajista luettelon, johon merkitään toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot sekä eläintenpitoyksikö- tai elintarvikehuoneistokohtaisesti tiedot sijainnista, kasvatustiloista, sijaintialueen tautitilanteesta, tuotantosuunnasta sekä kasvatettavien tai perattavien eläinten lajeista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luvan edellytyksistä, omavalvonnan kuvauksen sisällöstä, luvan hakemismenettelystä, luvan

saaneen toiminnan valvonnasta sekä 4 momentissa tarkoitettun luettelon julkaisemisesta.

21 §

Tässä laissa tarkoitettuja korvauksia on haettava Elintarviketurvallisuusvirastolta, joka päättää niiden myöntämisestä. Edellä 17 §:ssä tarkoitettua korvausta on haettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun eläin on tapettu. Muita tässä laissa tarkoitettuja korvauksia on haettava puolen vuoden kuluessa siitä, kun korvauksiin oikeuttaviin toimenpiteisiin on ryhdytty taikka ehtoja, rajoituksia tai kieltoja koskevan määräyksen voimassaolo on päättynyt.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa toimintaa, johon 14 a §:n mukaan vaaditaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa, tulee hakea lupaa kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

eläintautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 21 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 303/2006, sekä
lisätään lakiin uusi 14 a ja 14 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 a

Kaloja, vedessä eläviä äyriäisiä ja nilviäisiä sekä näiden hedelmöitettyjä sukusoluja saa kasvattaa ihmisravinnoksi, myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi jatkokasvatukseen taikka istutettavaksi mereen tai vesistöihin vain toiminnanharjoittaja, jolla on toimintaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa. Lupaa ei kuitenkaan vaadita, jos toiminnan tarkoituksena on ainoastaan:

1) kalojen, äyriäisten tai nilviäisten kasvataminen ihmisravinnoksi omaan käyttöön taikka toimitettavaksi pieninä määrinä suoraan kuluttajille tai paikallisille vähittäisliikkeille edelleen kuluttajille toimitettavaksi;

2) koristeeksi tarkoitettujen kalojen, äyriäisten tai nilviäisten kasvataminen sellaisissa akvaarioissa tai akvaariotiloissa, teko-lammikoissa tai altaissa, joista vesiä ei johdeta puhdistamattomina mereen tai vesistöihin;

3) kalojen tai äyriäisten kasvataminen lammikoissa virkistyskalastusta varten ilman että niitä siirretään lammikosta jatkokasvatukseen tai istutuksiin; tai

4) nilviäisten kasvataminen veden puhdistusta varten.

Kasvatettuja kaloja saa perata elintarvikelain (23/2006) mukaisesti hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa vain toiminnanharjoittaja, jolla on toimintaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa, jos perattavat kalat ovat peräisin alueelta, jolta niiden kuljettamista on rajoitettu helposti leviävän eläntaudin esiintymisen vuoksi.

14 b §

Edellä 14 a §:ssä tarkoitettua lupaa koskevasta hakemuksesta tulee käydä ilmi hakijan kotipaikka ja yhteystiedot sekä niiden eläintenpitoyksiköiden tai elintarvikehuoneistojen yhteystiedot, joissa harjoitettavaa toimintaa hakemus koskee. Lupahakemukseen on liitettävä kuvaus hakijan toiminnasta sekä jokaisesta eläintenpitoyksiköstä ja elintarvikehuoneistosta koskeva kirjallinen kuvaus siitä, miten eläintenpitoyksikössä tai elintarvikehuoneistossa ennalta ehkäistään, seurataan ja torjutaan eläintauteja (omavalvonnan kuvaus). Elintarvikehuoneiston toimintaa koskevaan omavalvonnan kuvaukseen on liitettävä yksityiskohtainen kuvaus toiminnassa syntyvien jätteiden ja jätevesien käsittelystä.

Lupa myönnetään, jos omavalvonnan kuvauksessa esitetyt toimet ovat riittäviä eläintautien havaitsemiseksi ja seuraamiseksi ja niiden leviämisen vaaran estämiseksi tai vähentämiseksi, jos toiminta täyttää 12 c §:ssä säädetyt vaatimukset luettelon pitämisestä ja jos toiminnasta ei aiheudu vakavaa vaaraa eläintautien leviämisestä lähistöllä sijaitseviin eläintenpitoyksiköihin taikka luonnonvaraisiin kaloihin, äyriäisiin tai nilviäisiin. Jos osa hakemuksessa mainituista eläintenpitoyksiköistä tai elintarvikehuoneistoista ei täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, lupa voidaan rajata koskemaan vain edellytykset täyttäviä eläintenpitoyksiköitä tai elintarvikehuoneistoja. Lupa voidaan sisällyttää eläintautien vastustamisen kannalta välttämättömiä lupaehtoja.

Jos toiminnanharjoittaja rikkoo tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia tai rikkoo lupaehtoja taikka jos toiminta ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, Elintarviketurvallisuusvirasto voi antaa toiminnanharjoittajalle huomautuksen. Lupa voidaan peruuttaa, jos rikkomus on vakava tai jos olennaiset luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty eikä toiminnanharjoittajalle annettu huomautus ole johtanut toiminnassa esiintyvien epäkohtien korjaamiseen. Toiminnanharjoittaja on velvollinen ilmoittamaan Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista 30 vuorokauden kuluessa sekä pitämään omavalvonnan kuvauksen ajan tasalla. Edel-

lä 5 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten on valvottava luvan saanutta toimintaa säännöllisin tarkastuksin, joiden tiheys päätetään riskinarvioinnin perusteella.

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee luvan saaneista toiminnanharjoittajista luettelon, johon merkitään toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot sekä eläintenpitoyksikkö- tai elintarvikehuoneistokohtaisesti tiedot sijainnista, kasvatusiloista, sijaintialueen tautitilanteesta, tuotantosunnasta sekä kasvatettavien tai perattavien eläinten lajeista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luvan edellytyksistä, omavalvonnan kuvauksen sisällöstä, luvan hakemismenettelystä, luvan saaneen toiminnan valvonnasta sekä 4 momentissa tarkoitettun luettelon julkaisemisesta.

21 §

Tässä laissa tarkoitettuja korvauksia on haettava Elintarviketurvallisuusvirastolta, joka päättää niiden myöntämisestä. Korvauksia on haettava vuoden kuluessa siitä, kun tässä laissa tarkoitettuihin korvauksiin oikeutettuihin toimenpiteisiin on ryhdytty.

21 §

Tässä laissa tarkoitettuja korvauksia on haettava Elintarviketurvallisuusvirastolta, joka päättää niiden myöntämisestä. Edellä 17 §:ssä tarkoitettua korvausta on haettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun eläin on tapettu. Muita tässä laissa tarkoitettuja korvauksia on haettava puolen vuoden kuluessa siitä, kun korvauksiin oikeuttaviin toimenpiteisiin on ryhdytty taikka ehtoja, rajoituksia tai kieltoja koskevan määräyksen voimassaolo on päättynyt.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa toimintaa, johon 14 a §:n mukaan vaaditaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa, tulee hakea lupaa kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.